

“EL BAPTISME DE JESÚS” I “LA DEGOLLACIÓ DE SANT JOAN”. Dues pintures del pintor modernista Enric Monserdà a l’església parroquial de Vilassar de Mar

Ramon Ribera Gassol¹
Historiador de l’Art.

Resum: Aquesta comunicació conté un breu estudi de dues obres que sovint passen desapercebudes dins de la producció pictòrica de l’artista Enric Monserdà i que foren realitzades per a l’església parroquial de Sant Joan Baptista de Vilassar de Mar l’any 1902.

Paraules clau: Pintures, pintura al oli, iconografia de Sant Joan, Sant Joan Baptista, Parròquia de Sant Joan, Monserdà, modernisme, Vilassar de Mar.

Enric Monserdà. Apunts biogràfics

Enric Monserdà i Vidal (Barcelona, 1850 – 1926) fou un artista polifacètic emmarcat en el corrent modernista. Destacà especialment en la realització d’obres de temàtica religiosa, però també fou decorador, projectista, escultor, dissenyador (feu el projecte decoratiu de la Sala del Consell de Cent de l’Ajuntament de Barcelona), estigué interessat per la tècnica fotogràfica com a mitjà per a la realització de les composicions pictòriques; fou durant anys director artístic de la casa barcelonina de vitralls Eudald R. Amigó i Companyia, presentà obra en diversos certàmens artístics. Realitzà obres per a la Capella del Sagrament de la Basílica de Santa Maria de Mataró, per a l’església parroquial de Granollers, per a la de Castellar del Vallès, per a la Capella de Sant Pere del Bosc o de Salou de Lloret de Mar, per a la capella de La Plana Novella (Garraf), per a la capella del Mas Sobrevia de Seva (Osona), per a l’església de les Saleses (Barcelona), per als temples parroquials de Sant Jaume i de Sant Agustí (Barcelona) i pel Palau Gener (L’Arboç).

Obres a l’Església Parroquial de Vilassar de Mar

Per a l’església vilassarenca de Sant Joan va realitzar dues grans pintures

¹ Podeu consultar una versió on line d’aquest article a la biblioteca virtual del Camp de Tarragona i les Terres de l’Ebre a <http://www.tinet.cat>.

signades (oli sobre tela. 3'20 x 1'70 cm), la seva ubicació original eren les parets laterals del presbiteri, flanquejant el retaule major, actualment estan ubicades en les parets del transsepte, prop de les capelles del creuer. Encarregades al pintor l'any 1902 per l'empresari navilier Nicolau Mir i Julià, foren dels pocs objectes artístics que es salvaren de la destrucció del temple l'any 1936. Van ser sostretes i dutes a la Torre de Can Llimona, al carrer de Santa Rosa, lloc que fou utilitzat com a magatzem durant la Guerra Civil, i retornades quan s'acabà. Els quadres representen dos dels fets més importants de la vida de Sant Joan Baptista:

El Baptisme de Jesús

El Baptisme de Jesús. Oli sobre tela. 3'20 x 1'70 cm.
Enric Monserdà. 1902. Parròquia de Sant Joan de Vilassar de Mar.

En aquell temps, Jesús que venia de Galilea, es presentà a Joan, vora el Jordà, perquè el bategés. Joan no l'hi volia admetre. Li deia: Sóc jo el qui necessito que tu em bategis. ¿Com és que tu véns a mi?. Jesús li respongué: Deixa'm per ara. Convé que complim d'aquesta manera tot el que Déu vol. Llavors hi accedí. Un cop batejat, Jesús sortí de l'aigua. El cel s'obrí i Jesús veié que l'Esperit de Déu baixava com un colom i venia cap a ell, i una veu deia des del cel: Aquest és el meu Fill, el meu estimat, en qui m'he complagut.²

² MT. 3, 13-17.

“El baptisme de Jesús” i “La degollació de Sant Joan”

Monserdà per representar l'escena no es centra exclusivament en un dels evangelis que descriu el moment, sinó que en fa una interpretació lliure.

En un primer terme trobem les aigües del riu Jordà que provenen de la llunyania, dempeus la figura barbada de Sant Joan (duu nimbe), vestit amb roba de pèl de camell, cobert per una capa de color rogenc, descalç, amb la mà dreta sosté la petxina amb la qual vessa l'aigua damunt el cap de Jesús, mentre que amb l'esquerra sosté la vara amb el símbol de la creu; al seu costat agenollat Jesús, vestit amb túnica blanca, les mans juntes en actitud d'orar, duu barba i cabell llarg, té els ulls tancats i una aurèola lluminosa que li envolta el cap.

Darrera les figures hi ha un ampli paisatge amb arbredes. En la part superior una nuvolada amb caps d'àngels alats, del bell mig emergeix la figura de l'Esperit Sant en forma de colom. L'escena del Baptisme està il·luminada mitjançant la llum que emergeix de la glòria.

La Degollació de Sant Joan

La degollació de Sant Joan. Oli sobre tela. 3'20 x 1'70 cm. Enric Monserdà. 1902. Parròquia de Sant Joan de Vilassar de Mar.

És que Herodes havia agafat Joan, l'havia encadenat, i l'havia tancat a la presó per qüestió d'Herodies, la dona del seu germà Felip: Joan li retreia

sovint que no li era permès de tenir-la per muller. Herodes l'hauria mort, però no s'hi atrevia per por del poble, que tenia Joan per profeta. El dia del natalici d'Herodes, la filla d'Herodias ballà davant dels convidats, i agradà tant a Herodes que li prometé amb jurament de donar-li tot el que demanés. Ella, aconsellada per la seva mare, respongué: Dóna'm aquí mateix, en una safata, el cap de Joan Baptista. El rei s'entristí, però, lligat pel jurament i per la presència dels convidats, manà que l'hi donessin. Va fer decapitar Joan a la presó, van portar el cap de Joan en una safata, el van donar a la noia i ella el va donar a la mare...³

El fet transcorre en una estança de la presó, en un primer terme veiem part d'una reixa al terra, Sant Joan té els mateixos trets físics que el representat en l'altre quadre, vestit amb roba de pèl de camell, està agenollat, té les mans lligades darrera l'esquena amb una cadena subjecta a la paret, (té al voltant del cap una aurèola resplendent); la figura imponent d'un soldat, que contrasta amb la figura humil del Baptista, amb "contraposto", l'agafa pels cabells amb la mà dreta mentre amb la mà esquerra alçada sosté l'espasa amb la qual el degollarà. A la paret del fons es veu una fornícula semicircular que conté una tenalla i un plat. Darrera d'ells unes escales, damunt de les quals en el fons en la penombra, s'entreveu una porta oberta davant la qual hi ha dues figures que observen l'escena, una d'elles femenina que subjecta la safata en la qual s'ha de depositar el cap de Sant Joan. En la part superior, una nuvolada de la qual emergeixen uns raigs de llum que il·luminen l'escena central i un angelet que contempla el moment i que sosté amb la mà dreta una corona de flors i amb l'esquerra una palma, elements que simbolitzen la glòria i el martiri del Sant.

A l'Arxiu de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi (Barcelona) es conserven d'Enric Monserdà, dos dibuixos en una mateixa làmina (sense signar, llapis sobre paper, 28 x 40 cm. núm. inventari 5881-D) amb els temes esmentats, es tracta de dos possibles esbossos, però que en comparació amb les pintures de Vilassar de Mar, no tenen quasi bé cap similitud. Amb tot hem cregut oportú fer esment d'aquest detall.

---

³ MT. 14, 1-12.

“El baptisme de Jesús” i “La degollació de Sant Joan”

Làmina sense signar. dibuixos a llapis sobre paper. 28 x 40 cm, núm. inventari 5881-D. Arxiu de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi.

BIBLIOGRAFIA

BAS, Damià (1996). *Història de l'església parroquial de Sant Joan de Vilassar de Mar*. Edició Parròquia de Sant Joan de Vilassar de Mar.

ELIAS, Feliu (1927). *Enric Monserdà. La seva vida i la seva obra*. Barcelona.

GUARDIOLA I PRIM, Lluís (1955). L. *Sant Joan de Vilassar. Monografia*. Vilassar de Mar.

RIBERA GASSOL, Ramon (2002). *Catàleg dels dibuixos del pintor Enric Monserdà i Vidal, conservats al Gabinet de Dibuixos i Gravats del Museu Nacional d'Art de Catalunya*. Una nova aportació a l'obra del pintor. "Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi". núm. 16. Volum II. Barcelona.

SERRANO MÉNDEZ, Alexis (2006). *Crònica d'un rectorat. Joan Roig i Ramoneda, rector de Sant Joan de Vilassar (1916 – 1957)*. Edició Parròquia de Sant Joan de Vilassar de Mar.

TORRELLA REÑÉ, Rafel (1989). *La fotografia com a eina d'estudi: Enric Monserdà Vidal*. *Revista de Catalunya*. núm. 35. Barcelona.

TORRELLA REÑÉ, Rafel (1992). *Catàleg dels dibuixos d'Enric Monserdà i Vidal conservats a la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*. "Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi". núm. 6. Barcelona.

TORRELLA REÑÉ, Rafel (1992). *Fotografia d'estudi. La construcció de les pintures de la capella del Sagrament*. *Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria*. núm. 42. Mataró.